

BETER NOOIT DAN LAAT

Leesexemplaar

**BETER
NDUIT
DAN
LAAT**

Chika Unigwe

Polis

Inhoud

De gedaanteverwisseling van Rapu	9
Geloof vinden	29
Welvarend worden (Prosperous)	49
Iedereen verdient genade (Agu)	73
Beter nooit dan laat	89
Speel jij lijk, speel ik doodgraver (<i>Cunny Man Die, Cunny Man Bury Am</i>)	111
Toestemming om op te stijgen	129
Liefde van een dikke vrouw	141
Hoe overleef je een hittegolf	155
Je hart is waar je huis is	169
Dankwoord	183

*Voor mijn peetdochter Ekanem Akwaugo
Nkechi Okeke, die slim is en onverschrokken:
dat je maar een hoogolieger mag blijven.
Kies het luchtruim, de zon zal jouw vleugels
niet doen smelten.*

*Voor mijn jonge nichtjes
Zite, Ayanachi en Bianna Unigwe:
dat jullie een wereld mogen erven die er
nooit in zal slagen jullie te doen krimpen.*

De gedaanteverwisseling van Rapu

De nieuwe man was lang en slungelig, zijn buik puilde niet over zijn broekband zoals bij de andere mannen die zich verzameld hadden in het huis van Prosperous en Agu. Desondanks deed de manier waarop hij binnenkwam Prosperous denken aan een moddervette, verwende kat. Hij had een modieus kapsel en een dun baardstreepje midden op zijn kin. Dit was een man voor wie het leven in Europa niet hard was geweest. Prosperous benijdde hem erom: een leven dat nog niet geraakt was door hardheid, zacht als babybilletjes, als het leven dat zij vroeger had geleid.

‘Mijn mooie vrouw, Rapu.’ Een kleine vrouw kwam opeens achter hem vandaan. Ze ging op het puntje van de bank zitten alsof ze klaar was om bij het geringste onraad te vluchten. Toen Prosperous vroeg of ze iets wilde drinken, knikte ze maar specificeerde ze niet wat precies, zelfs niet toen Prosperous vroeg: ‘Spa of een sapje?’ Ze hield het glas sap dat Prosperous haar gaf met beide handen vast, alsof ze bang was dat

het anders weg zou vliegen. Ze was nieuw. Maar niet op dezelfde manier als de man – Gwachi – dat was. Ze was nieuw voor Europa. Hij was alleen nieuw voor België, en voor het groepje dat elkaar regelmatig trof bij Agu, om te drinken en te praten, om hun levens te ontleiden en hun verlangen te delen naar een land waarvan ze zwoeren dat ze er dolgraag weer zouden wonen zodra ze genoeg geld verdiend hadden om te stoppen met werken en te gaan wonen in de chique huizen die ze gingen bouwen in Lagos, Abuja, Enugu, Onitsha, Jos. Of welke stad het ook maar was waar hun opgeschorte levens nog steeds domicilie hielden.

De nieuwe man was een paar maanden geleden hiernaartoe verhuisd uit Duitsland, vertelde Agu Prosperous toen Gwachi voor het eerst bij hen op bezoek kwam met zijn verblijfsvergunningvrouw, zijn Duitse vrouw, Hilde. ‘Hij zei dat zwarte mannen het heel zwaar hebben in Duitsland. Zwaarder dan in België. Kun je het je indenken?’ Hilde had voorgesteld naar Turnhout te verhuizen toen hij zei dat hij gehoord had dat zwarten het in die stad gemakkelijker hadden. Ze had haar leven in Duitsland voor hem opgegeven. *Oyibo*-vrouwen en liefde! Die willen alles opgeven voor de man van wie ze houden!

Prosperous zei maar niet dat er een tijd was geweest waarin hij alles voor haar zou hebben opgegeven. En

zij voor hem. In plaats daarvan zei Prosperous: 'Wij allemaal hebben dingen opgegeven.'

De vrouw die Gwachi deze keer had meegebracht, en die hij daarna de meeste keren meebracht als hij kwam, en met wie hij een kind van zes had in Nigeria, was een Igbo, net als alle anderen in de flat. Rapu woonde niet met hem samen. Ze woonde bij een Nigeriaan die Shylock genoemd werd. Niemand leek te weten wat zijn echte naam was. Hij had zijn bijnaam te danken aan de exorbitante vergoedingen die hij in rekening bracht voor zijn diensten, zelfs als het ging om mede-Igbo's. Shylock reed in een Audi, had gouden tanden en droeg altijd een baret en een Ray-Ban-zonnebril. 's Winters droeg hij een lang zwartleren jack met een bontrand aan de capuchon. Ze zeiden dat hij elk jaar drie mensen uit zijn dorp een volledige beurs gaf om te gaan studeren aan een Nigeriaanse universiteit naar keuze.

Met Kerstmis gaf hij overdadige feesten, met als signatuurgerecht 'Chicken Shylock', een sappige smaak-explosie, zuur, zoet en pittig tegelijk en met munt om de smaak te verzachten. Iedereen smeekte hem om het recept, maar hij weigerde zijn geheim te verklappen. Ze zeiden dat hij in zijn dorp nog veel grotere feesten aanrichtte, met Pasen, waarbij hij zakken rijst en blikken palmolie uitdeelde onder weduwes.

Gwachi klaagde dat Shylock hem afzette. ‘Twintig-duizend euro! En we komen uit hetzelfde dorp, die man is mijn *kporakpo*! Hij is veel te dol op geld, hoe moet ik dat ooit allemaal afbetalen?’

‘Als ik jou hoor lijkt het wel of je een auto op afbetaling hebt gekocht’, zei Prosperous geïrriteerd.

‘Shylock is duur, maar hij is tenminste eerlijk’, zei Agu.

‘Weet je nog, dat verhaal over die Ogwashi-man?’

‘Wat g-g-gebeurde er met d-de... de Ogwashi-man?’ vroeg Rapu.

De man uit Ogwashi had een hoop geld betaald gekregen om te trouwen met een Ogwashi-vrouw van wie de man al in het land was maar haar niet kon laten overkomen omdat hij wettig getrouwd was met een Belgische vrouw. De man miste – precies als Gwachi – zijn ‘echte’ vrouw zo erg dat hij niet wilde wachten tot hij zijn verblijfsvergunning had, en hij scheidde van zijn witte vrouw om haar zelf hiernaartoe te halen. Maar de Ogwashi-man ving niet alleen het geld, maar ook de vrouw – hij ging zelfs terug naar Ogwashi om haar bruidsschat te betalen zodra de echtgenoot in België zijn bruidsschat had teruggekregen.

Niemand in de vriendenkring van Agu en Prosperous wist wie de Ogwashi-man was, maar zijn verhaal was een anekdote geworden die in hun kring

telkens weer verteld werd om elkaar te waarschuwen voor de inhalige aard van mensen. Van Shylock kon je zeggen wat je wou, maar hij had een vlekkeloze reputatie als het ging om eerlijkheid en professionaliteit. Als hij zei dat hij zijn moeder aan je zou verkopen, dan deed hij dat, zo beschreef men hem. Hij was ook een man met een heleboel connecties. Niemand wist wat die connecties precies inhielden, zelfs Gwachi, zijn kporakpo, dorpsgenoot, wist dat niet, maar men vertelde dat ze uitgebreid en nuttig waren. Hij was het soort tussenpersoon dat je moest hebben als je een huwelijk wilde 'arrangeren'. Hij wist wie je kon vertrouwen.

Toen Gwachi hem vroeg of hij iemand kon aanbevelen, zei Shylock dat hij een beter idee had. Dus betaalde Gwachi hem om naar Nigeria te gaan en voor de rechter met Rapu te trouwen. 'Hij bracht me zelfs zijn trouwpak in rekening!' beklagde Gwachi zich bij Agu en Prosperous. Hij ging elke avond na zijn werk langs bij Shylock om Rapu even te zien. Op zondagmiddagen of -avonden excuseerde hij zich bij Hilde en ging hij naar Rapu. Alleen dan nam hij Rapu mee als een echte echtgenoot en gingen ze op bezoek bij zijn vrienden, of ze gingen naar Antwerpen en namen daar een goedkoop hotel en hielden de klok in het oog terwijl ze de liefde bedreven. Ze zouden er

verkeerd aan doen als ze Hilde achterdochtig maakten.

‘Hoe lang nog?’ vroeg Rapu elke avond als hij haar afzette bij Shylocks huis.

‘Niet lang meer’, luidde dan het standaardantwoord.

Rapu vertelde dat allemaal aan Prosperous als ze bij haar op bezoek was.

‘Hoe ziet d-d-die vrouw eruit, de vrouw van m-mijn man?’ vroeg Rapu op een dag aan Prosperous. Haar stem klonk laag en zacht, haar ogen waren dof. Ze zat op een kruk in de keuken en roerde lusteloos in de stoofschotel met rijst op haar bord.

‘Ik heb haar maar één keer gezien’, loog Prosperous. ‘Gwachi gaat niet veel met haar uit. Hij heeft haar één keer meegenomen hiernaartoe.’ En omdat ze wist wat deze vrouw, de echte echtgenote, wilde horen, voegde ze eraan toe: ‘Het lijkt wel alsof hij zich voor haar schaamt. Haar been- en armspieren puilen uit als yamswortels. Ze is niet mooi. En die baard van haar, ze lijkt wel een man. Gwachi zou haar moeten vragen zich te scheren.’

Prosperous voelde een steek maar verdrong haar schuldgevoel. Het was toch nergens voor nodig Rapu te vertellen dat Hilde mooi was? Lange, zwarte haren die contrasteerden met haar bleke huid, aangenaam

in de omgang, jeugdig uiterlijk. Ze was zo weggelopen uit een advertentie voor een huidverzorgingsproduct. En ze hoefde toch niet te vertellen dat Hilde en Gwachi als kinderen elkaars hand vasthielden wanneer ze op bezoek waren, dat ze elkaar aanraakten als ze praatten, elkaars zinnen afmaakten? Het was veel aardiger om te liegen.

Rapu's lippen krulden omhoog in een glimlach. Haar ogen verhelderden. Heel zacht zei ze: 'Dank je.' Ze zei het zonder te stotteren.

Op een feestje in Lier, een paar weken later, danste Rapu naar Prosperous toe, met swingende heupen, ze had niets meer van het nerveus ogende groentje in Europa en ze trok Prosperous de dansvloer op. 'Mijn m-man wil niet... houdt niet van dansen. Zonde van de muziek, zegt-ie.'

Prosperous was jaloers op de soepelheid waarmee ze danste en zei dat tegen haar. 'Ah, het helpt tegen de stijfheid, dansen. Sh-Sh-Shylocks bank is geen comfortabel bed.'

Ze knipte met haar vingers op de maat van de muziek, maakte een sprongetje en shuffelde achteruit, gooide haar handen in de lucht en slaakte een kreetje van verrukking toen er een ander nummer begon. Prosperous danste tegenover haar. Rapu moest schreeuwen om zich verstaanbaar te maken.

‘Eerst was Gw-Gwachi in Libanon. En toen in H-H-Holland. Toen Duitsland. Nu zegt hij dat hij zijn p-p-plek gevonden heeft. Als hij gescheiden is van H-Hilde en ik van Sh-Shylock, dan zijn we weer met z’n t-t-tweetjes. Ik ben het zat om op de b-b-bank te slapen. Ik heb pijn in mijn nek. Elke dag. Een andere man had de vrouw misschien z’n bed afgestaan, maar niet Shylock.’

‘Ach, weet je, voor Shylock is zoiets geen grap. Hij blijft altijd strikt zakelijk. Shylock zou Shylock niet zijn als hij zijn bed aan jou had afgestaan. Daarom vertrouwt jouw man hem. Niks geen geintjes, bij hem weet je waar je aan toe bent.’

Gwachi bleef twee weken weg. In plaats daarvan kwam Rapu met Shylock. ‘Ik heb hem gesm-meekt mij mee te n-nemen’, vertelde ze Prosperous. ‘Gwachi en Hilde zijn op vakantie naar Turkije. S-samen.’ Ze klonk alsof ze op het punt stond in huilen uit te barsten of net had gehuild. De heupwiegende, vingerknippende dansliefhebster van het feest was weg, had het veld geruimd voor deze nerveus ogende vrouw.

‘Ze slaapt elke nacht met mijn m-m-man. Zij heeft hem, en wat h-h-heb ik?’ Ze wrong haar handen, liet haar knokkels knakken.

‘Ergens is hij natuurlijk ook háár man’, zei Prosperous vriendelijk. Meestal probeerde ze niet te den-

ken aan de vrouw met haar verrukkelijke hoge lach die Gwachi soms meenam als hij op bezoek kwam, zij het minder vaak dan dat hij Rapu meenam. De vrouw had zich er een keer gekscherend over beklaagd dat Gwachi in plaats van haar mee te nemen naar Nigeria om haar zijn vaderland te laten zien en haar kennis te laten maken met zijn landgenoten daar, haar vergastte op een tournee langs Nigeriaanse huishoudens in België. 'Dat is niet hetzelfde, dat snap je toch wel, liefje?' En dan liet ze die hoge lach van haar horen en gaf ze hem een kus op z'n neus.

'Vertel haar,' had Gwachi gezegd, zich richtend tot iedereen in de kamer, 'vertel haar hoe gevaarlijk Nigeria is. Dat is geen land om te bezoeken. Het is geen Kenia of Zuid-Afrika, waar je op safari kunt gaan. Waarom denk je dat ik er ben weggegaan? Toe, vertel haar over ons land!'

Prosperous had niets gezegd, ze had geen zin om mee te doen aan de voorstelling die van hen werd verwacht, die de vriendschap van hen eiste. Maar Agu en Godwin hadden gehoorzaam meegedaan. Ze hadden de tekortkomingen van Nigeria uitvergroot, het land afgeschilderd als een natie zonder ook maar een van de kenmerken die alles goedmaakten en waar ze zo warm over konden praten als ze hun *eba* of soep aten (*Het eten smaakt zoveel beter in Nigeria! Nigerianen*

bezitten misschien niet veel, maar ze zijn altijd bereid je te helpen! Nigerianen zijn zoveel gelukkiger dan die oyibo's hier! Onze mensen zijn veerkrachtig! Vindingrijk! Briljant! Beter mensen vind je nergens!), een natie die ze verdedigden toen Agu het een keer had over een 'stommeling op zijn werk die nog nooit een vliegtuig vanbinnen had gezien' en die het lef had om te vragen of Nigerianen in bomen woonden (*Kan je nagaan! Hij weet niet dat Nigeria een rijk land is! Wij exporteren olie!*). In plaats daarvan vertelden ze Hilde over ontvoeringen onder bedreiging met vuurwapens; over politieagenten die hun uniformen en geweren verkochten aan gewapende overvallers; over de voortdurende stroomuitval en de lucht die zo stijf stond van de uitlaatgassen van afgeragde oude auto's dat je geen adem kon halen.

Ze kwamen aanzetten met het ene gruwelverhaal na het andere, en Hildes glimlach werd steeds dunner, verdween op het laatst bijna in haar gezicht. Toen ze uitriep: 'Ik ga *nóóit* naar Nigeria! Wat een vreselijk land', was Prosperous de kamer uit gelopen.

Later, toen Nigeria bezocht werd door echte terroristen – dagelijkse bombardementen in het noordoosten, ontvoerde schoolmeisjes, hele steden die met de grond gelijk werden gemaakt, Fulani-herders die burgers terroriseerden – dacht Prosperous terug aan de